

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ



Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi
Genel Kavramlar Sözlüğü

Sürüm 1.0

2020



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	2



TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Kimlik	TUCBS_GKS
Başlık	TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü
Oluşturanlar	Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü
Tarih	20-12-2019
Yayınlayan	Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü
Tanım	TUCBS kapsamında kullanılan temel kavramları içermektedir.
Gizlilik Derecesi	Herkese Açık
Dayanak	1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında 49 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

İş bu doküman Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na tabidir ve içeriğine ilişkin her türlü fikri ve sınai haklar ile tüm telif hakları ve diğer fikri ve sınai mülkiyet hakları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. İşbu doküman Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kapsamında korunmaktadır. Dokümanda yer alan bilgilerin çoğaltılması, saklanması veya işleme tutulması da dâhil, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın önceden yazılı iznine tabidir. Bu sebeple işbu dokümanlarda yer alan bilgiler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yazılı izni olmadan hiçbir şekilde, çoğaltılamaz, yayımlanamaz, kopyalanamaz, sunulamaz ve aktarılamaz.



Giriş

Bu doküman TUCBS dokümanlarında kullanılan ortak terminolojiyi belirten genel terimleri ve tanımları içerir. Sözlük, farklı dokümanlarda ortak ve tutarlı bir dilin kullanılmasını amaçlamaktadır.

Terimler

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
1.	2-B	2-D	İki boyutlu koordinat alanını ifade eder. Örneğin, X ve Y boyutları
2.	2.5-B	2.5-D	Yükseklik özelliğinin fazladan üçüncü bir koordinat (Z) ile gösterildiği iki boyutlu koordinat alanıdır. Gerçek Üç-boyutlu gösterimlerden farklı olarak, Z koordinatı veri yapısının bir parçası değildir. 2.5-B gösterimi yüzey hesaplamaları için kullanılabilir ama hacim hesaplamasında kullanılamaz.
3.	Açık Coğrafi Bilgi Konsorsiyumu	OGC (Open Geospatial Consortium)	Coğrafi bilgiyi açık arayüz standartlarıyla sunmak amacıyla şirketler, üniversiteler ve kurumların katılımıyla oluşturulmuş konsorsiyumdur.
4.	Ad alanı	Namespace	Coğrafi veri kümeleri boyunca, yetkili kurum düzeyine kadar tekliği sağlamak için tekdüzen kaynak tanımlayıcısı (URI) referansı kapsamında toplanan isimlerden oluşan koleksiyon
5.	Alan Bilgisi	Domain	Belirli bir bilgi ve uzmanlık alanı (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
6.	Alt Detay Tipi/Sınıfı	Inheritance Relation	Üst sınıf olmadan bilgisayar ortamında hazırlanamayacak veri
7.	Alt kümeleme	Subsetting	Coverage'a ait hücre / değer çiftlerinin bir kısmını veya tamamını dışa alan işlemdir. Trimming ve slicing olarak 2 yöntemi vardır.
8.	Anahtar Sözcük	Key	Servislere istek yapılırken standartın belirlediği sözcükler
9.	Anahtar-değer ikilisi	Keyvalue Pair	Servis adreslerine gönderilen isteklerin anahtar sözcük ve değer ikilisinden oluştuklarını tarif eder.



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	4

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
10.	Avrupa Standardı	European Norm (EN)	Avrupa Standardı
11.	Avrupa Standardizasyon Komitesi	CEN (European Committee for Standardization)	Avrupa Birliği'nin çeşitli konularda kamu standart ve tanımları oluşturan, sürdüren ve dağıtımını yapan kuruluşudur.
12.	Bağlam	Context	Belli bir odak olay çevresindeki nesne veya varlıklar
13.	Basit Bilgi Organizasyon Sistemi	Simple Knowledge Organization System (SKOS)	Sözlük, sınıflandırma şemaları, konu başlığı sistemleri ve Semantik Web çerçevesinde taksonomi gibi bilgi organizasyon sistemlerinin kullanımını desteklemek için şartname ve standartlar geliştiren bir çalışma alanıdır.
14.	Başlangıç operasyon kapasitesi	(IOC) Initial operating capability	Ağ servisinin servis kalitesini garanti etmeden tam fonksiyonlarıyla çalışma kapasitesidir.
15.	Benzersiz	Unique	Tekil, eşi olmayan
16.	Benzersiz nesne tanımlayıcı	Unique Identifier	Coğrafi bir nesneyle ilişkili tanımlayıcı kod
17.	Bilgilendirici	Informative	Bilgi verici
18.	Biriktir	Collect	Keşif servisi içindeki metadata element kaynaklarından element çekmek
19.	Birim	Unit	Boyutlu parametrelerin ifade edildiği tanımlı miktar
20.	Birleşme çizgisi		Görüntülerin faydalı alan sınırını çizmek için mozaikleme sürecinde kullanılan çizgi. Bu çizgiler, genellikle radyometrik görüntü farklarının minimum olduğu alanların içinden geçer ya da alternatif olarak, görüntüler arasındaki sınırların gözlemlenmesini azaltmak için doğal sınırları takip eder.
21.	Birlikte çalışabilirlik	Interoperability	Farklı işlevsel birimler arasında, bu birimlerin benzersiz karakteristiği hakkında bilgi sahibi olmadan ya da en az bilgiyle, iletişim kurabilme, program yürütebilme, veri gönderebilme ve alabilme yeteneğini ifade eder.



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	5

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
			<i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i>
22.	Bulunabilirlik	Availability	Ağ servisinin hazır bulunabilirlik durumudur.
23.	Bütünleme İlişki Tipi	Aggregation Type	Tematik kullanımına bağlı olarak detay sınıfları birleştirilebilir, ilişkilendirilebilir veya ayrılabilir. Böylelikle detay sınıfları arasındaki karmaşık ilişkiler tanımlanabilir. Örneğin; yolu ifade eden alan geometrisindeki ve aynı yol hattını ifade eden çizgi geometrilili detay sınıfları ilişkilendirilebilir.
24.	Coğrafi Bilgi	Geographic Information	Öznitelik bilgisi ve topolojik bilgiyi içeren nitelik kazandırılmış coğrafi veriyi ifade eder. <i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i>
25.	Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS)	(GIS) Geographic Information Systems	Her türlü coğrafi verinin; üretilmesi, temini, depolanması, işlenmesi, yönetilmesi, analiz edilmesi, paylaşılması, sunulması ve güncel tutulması için gerekli olan donanım, yazılım, insan kaynağı, standartlar ve yöntemler bütünüdür. <i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i>
26.	Coğrafi Grid	Geographical Grid	Belli tematik alanlara ait referans veri bilgisini içeren coğrafi gridlerdir.
27.	Coğrafi Koordinat Sistemi	Geographical Coordinate System	Bir noktanın konumunun enlem ve boylam büyüklükleri ile referans elipsoidine göre tanımlandığı sistem
28.	Coğrafi nesne	Spatial Object	Bilgisayar ortamında koordinatları ve i geometrik şekli (vektör/raster) ile tanımlanan coğrafi veri
29.	Coğrafi nesne	Spatial thing	Coğrafi bir boyutu, şekli veya pozisyonu olan her şey
30.	Coğrafi nesne tipi	Spatial Object Type	Vektör depolama türü veya raster
31.	Coğrafi şema	Spatial Schema	Bilgisayar ortamında depolanan verilerin geometrik ve topolojik özellikleri



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	6

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
32.	Coğrafi Tanımlayıcı	Geographic Identifier	Bir noktanın enlem ve boylam ile coğrafi koordinatlarının gösterimi. Bir konumu tanımlayan bir işaret veya kod
33.	Coğrafi Varlık	Geographic Entity	Yeryüzünde belli bir konumu ve biçimi olan doğal ya da insan yapımı tüm varlıklar
34.	Coğrafi Veri	Geographic/ Spatial Data	Konum bilgisi içeren her türlü veriyi ifade eder. <i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i>
35.	Coğrafi Veri İlgili Topluluğu	SDIC (Spatial Data Interest Community)	Avrupa birliği tarafından coğrafi verinin belli kullanım amaçları doğrultusunda ilgilisi olan topluluk olarak tanımlanmıştır
36.	Coğrafi Veri Modeli	Geographic Data Model	Coğrafi verilerin çeşitli varyasyonlara göre ayrıştırılması ve ilişkilendirilmesi sürecidir
37.	Coğrafi Veri Seti	Spatial Data Sets	Tanımlanabilir coğrafi veri topluluğu
38.	Coğrafi Veri Teması	Spatial Data Theme	Belirli bir konuya ilişkin olarak ulusal veya uluslararası standartlara uygun hazırlanan coğrafi veri topluluğunu ifade eder. <i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i>
39.	Coverage	Coverage	(Sayısal coğrafi bilginin zaman-mekan olarak farklılık gösteren grid-raster, nokta bulutu, thiesen polygon gibi olguların sunumudur) (INSPIRE Genel Kavramsal Model)
40.	Diyagram	Diagram	Herhangi bir olayın gelişimini, değişimini gösteren grafik
41.	Çok dilli	Multilingual	Birden çok dilde veya birden çok dili kullanan
42.	Çok kültürlü	Multicultural	Birden çok kültürde veya birden çok kültür kullanan
43.	Çoklu gösterim	Multiple representation	Benzeş coğrafi nesneler arasındaki ilişkinin gösterimi
44.	Dahili nesne tanımlayıcı	Internal object identifier	Dâhili olarak kullanılan ve coğrafi nesneyi harici uygulamalarla tanımlamak veya referanslama için kullanılmak amacıyla tasarlanmamış benzersiz nesne tanımlayıcı



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	7

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
45.	Datum	Datum	Datum, herhangi bir noktanın yatay ve düşey konumunu tanımlamak için başlangıç alınan referans yüzeyi
46.	DCP– Dağıtık hesaplama platformu	Distributed Computing Platform	Yüksek kapasite gerektiren veya çok sayıda kullanıcının kullandığı platformlarda birden fazla sunucu ile hizmet verilebilmektedir. Bu sunular aynı lokasyonda olabileceği gibi farklı lokasyonlarda da bulunabilir.
47.	Değer	Value	Servis adreslerinde anahtar sözcüklere atanan değer bilgisi
48.	Değer Listesi	Enumeration	Örnekleri, isimlendirilmiş hazır bilgi değerlerinin sabit listesini teşkil eden veri tipi
49.	Detay	Feature	Gerçek dünya olgusunun soyutlaması
50.	Detay Düzeyi	Level of Detail (LoD)	Gerçek dünyadaki objelerin özetlenme derecesi veya optimum detay düzeyinde öncelikli gösterimi
51.	Detay Kataloğu	Feature Catalog	Coğrafi verilerin türlerini, özniteliklerini, ilişkili diğer coğrafi verileri, ilişki türlerini, uygulanabilecek operasyonları tanımlayan ve açıklayan katalog.
52.	Detay Kavram Sözlüğü	Feature Concept Dictionary	Bir detay kataloğunda detaylı olarak anlatılabilecek kavramlar hakkında açıklayıcı bilgilerin tanımlarını içeren sözlük
53.	Detay Kavramı	Feature Concept	Bir veya birden fazla coğrafi veri türü olarak açıklanabilen kavram
54.	Detay Tipi/Sınıfı	Feature Type	Aynı öznitelik, geometri ve topolojik ilişkilere sahip coğrafi veri
55.	Detay Veri Sözlüğü	DGIWG Feature Data Dictionary (DFDD)	Savunma coğrafi bilgi çalışma grubu (DGIWG) tarafından oluşturulan sözlük.
56.	Detayın özniteliği	Feature Attribute	Bir detayın karakteristiği
57.	Dilimleme	Slicing	Belirtilen konumda bir kesme işlemi yapar. Sonuç, orijinal coverage'dan daha küçük boyuttadır.



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	8

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
58.	Direktif	Directive	Yönerge
59.	Dizi	Sequence	Yan yana ya da art arda dizilmiş benzer özellik taşıyan şeylerin oluşturduğu bütün, sıra
60.	Doğal dil	Natural language	Genel maksatlı iletişim dili
61.	Doküman	Document	Belge
62.	e-Devlet	e-Government	Kamu hizmet yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması
63.	Eksen sıralaması	Axis Ordering	Sektördeki farklı yazılımlar koordinatları enlem-boylam veya boylam-enlem olarak kullanabilmektedirler. Farklı kullanımlar nedeniyle eksen sırası değişmekte ve servisin özellikle karoları sunma mekanizması değişmektedir.
64.	Eşgüdümlü Evrensel Zaman (UTC)	Universal Time Coordinated (UTC)	Greenwich Mean Time (GMT) yerine kullanılan referans zaman ölçeğidir. "Zulu Time" olarak da bilinir
65.	Etki Alanı	Domain	İçinde adreslemenin veya kaynakların ortak kontrol altında olduğu bir bilgisayar ağı parçası
66.	Etkinleştirme	Enabling	Yetkilendirme
67.	Fonksiyon, İşlev	Function	Bir değişkenin alabileceği değerlerin oluşturduğu A tanım kümesinin herhangi bir elemanını değer kümesi diye isimlendirdiğimiz B kümesine ilişkin elemana götüren bağlantı (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
68.	Genel Detay Modeli	General Feature Model	Coğrafi verilerin bilgisayar ortamında depolanması amacıyla geliştirilen, birçok yazılımda da yer olan geometrik model.
69.	Genişletilebilir Biçimlendirme Dili	XSL (Extensible Style Language)	XML olarak hazırlanmış bir dokümanı farklı biçimlere çevirmeye yardımcı olan bir dildir
70.	GM_Curve	GM_Curve	GM_OrientablePrimitive sayesinde GM_Primitive'in azalan bir alt türüdür (INSPIRE Data Specifications)



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	9

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
71.	GM_MultiCurve	GM_MultiCurve	Sadece GM_OrientableCurve örnekleri içeren bir küme sınıfıdır (INSPIRE Data Specifications)
72.	GM_MultiSurface	GM_MultiSurface	Sadece GM_OrientableSurface örnekleri içeren bir küme sınıfıdır (INSPIRE Data Specifications)
73.	GM_Object	GM_Object	Geometrik nesne sınıflandırmasının kök sınıfıdır. (INSPIRE Data Specifications)
74.	GM_Point	GM_Point	Sadece bir noktadan oluşan bir geometrik nesne için temel veri türüdür. (INSPIRE Data Specifications)
75.	GM_Polygon	GM_Polygon	Bir sınır eğri kümesi ve bu eğrilerin bağlı olduğu temel yüzey ile tanımlanan bir yüzey parçasıdır. (INSPIRE Data Specifications)
76.	GM_Primitive	GM_Primitive	Geometrik temel türlerin soyut kök sınıfıdır (INSPIRE Data Specifications)
77.	GM_Surface	GM_Surface	GM_Primitive'nin bir alt sınıfıdır ve 2-boyutlu geometri için temeldir (INSPIRE Data Specifications)
78.	GM_TIN	GM_TIN	Delaunay algoritmasını veya breakline, stopline ve azami üçgen kenar uzunlukları için olan bir düşünce ile tamamlanan ve bir benzer algortimayı kullanan GM_TriangulatedSurface'dir. (INSPIRE Data Specifications)
79.	GML (Coğrafi İşaretleme Dili)	GML (Geography Markup Language)	OGC konsorsiyumu tarafından geliştirilmiş olan XML tabanlı coğrafi bilgi kodlama standardıdır.
80.	Gösterim	Representation	Temsil
81.	Greenwich Saat Dilimi (GMT)	Greenwich Mean Time (GMT)	Başlangıç meridyeni üzerinde ortalama güneş zamanı (Royal Observatory in Greenwich, London)
82.	Grid	Grid	Bir görüntü yüzeyindeki konumları belirlemek için kullanılan iki boyutlu çizgiler sistemi.



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	10

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
			((TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü))
83.	Grid Veri	Gridded Data	Izgaralara bölünmüş raster yapıdaki veridir.
84.	Grid-raster	Grid-raster	Coğrafi bir alanı, satır ve sütun olarak düzenlenmiş eşit boyutlu hücrelerden oluşan bir dizi olarak tanımlayan bir coğrafi veri modelidir. Tekli veya çoklu bantlardan oluşur. Her hücre bir öznitelik bilgisi ve konum koordinatlarını içerir.
85.	Harici nesne tanımlayıcı	External Object Identifier	Sorumlu kurum tarafından yayımlanmış ve coğrafi nesneyi referanslama için harici uygulamalar tarafından kullanılabilen benzersiz nesne tanımlayıcı
86.	Hizmet Sunumu	Service delivery	Kamu hizmeti sunumu
87.	Hüküm	Provision	Koşul, şart
88.	İçerik-Karakter Kodlaması	Content-Encoding	Metin olarak gönderilen içeriğin uluslararası karakter kodlamasıdır. (Mozilla.org)
89.	İçerik-Uzunluğu	Content-Length	Servise gönderilen metin karakter uzunluğu sınırını tarif eder (Mozilla.org)
90.	İlişki Tipi	Association Type	Detay sınıfları arasındaki ilişkiyi tanımlar. Bütünleme, Zamansal ve Konumsal olmak üzere 3 ilişki tipi mevcuttur.
91.	İlke	Principle	Kural
92.	INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in Europe	Avrupa Mekânsal Veri Altyapısı
93.	İnternet Atanmış Numaralar Merkezi	Internet Assigned Number Authority (IANA)	Alan adı ve IP adreslerine ait kayıtların tutulması ve koordinasyonunu sağlayan kuruluş
94.	İşlem hareketleri	Transactional	Servis aracılığı ile yapılan işlemlerin belirli bir sıra ile yapılması ve gerekiyorsa işlemin tersine çevrilmesini sağlayan bilişim
95.	Kapasite	Capacity	Yeterlik



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	11

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
96.	Kapsam	Coverage	İçerik
97.	Karo	Tile	Bir raster verinin daha küçük ve yönetilebilir parçalara bölünmesidir
98.	Karolama		Bir görüntüyü daha küçük görüntülere (karolara) ayırma sürecidir
99.	Katman	Layer	1. (Dağıtık veri işlemede) Hiyerarşik olarak düzenlenen gruplar kümesine ait olan, belirli bir ağ mimarisinin tüm veri işleme sistemleri boyunca uzanan ve bir bütün olarak dikkate alınan yetenekler, fonksiyonlar ve protokoller grubu 2. (OSI'de) Açık sistemler ara bağlantısı referans modelinde; hizmetler, işlevler ve protokollerin kavramsal açıdan tam olarak tanımlanmış, hiyerarşik olarak düzenlenmiş ve tüm açık sistemlere uygulanan yedi grubundan biri. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
100.	Kavram	Concept	Nesneleri sınıflandırmak için kullanılan, kategori üyeliğine karar vermek için soyut bir varlık. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
101.	Kavramsal Model	Conceptual Model	Kavramsal veri modeli; verileri, verilerin birbirleri ile ilişkilerini gösteren, açıklayan ve belgeleyen modellerdir. Bu amaçla UML, Nesne İlişki (ERM) modelleri kullanılabilir. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
102.	Kavramsal Şema	Conceptual schema	Kavramsal bir modelin resmi tanımı
103.	Kavramsal Şema Dili	CSL (Conceptual Schema Language)	Tanım, komut, koşul vb. eylemler bakımından önerileri bunların yönetimini ifade etmek amacı ile gerekli tüm dil yapılarının içinde bulunması ile bir bilgisayar tarafından, aynı zamanda bir insan tarafından parçalara ayrılabilen veri tabanı dili (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
104.	Kayıt	Register	Ögelere, ilgili ögelerin tanımlarıyla birlikte atanan tanımlayıcıları içeren dosyalar kümesi



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	12

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
105.	Kaynak	Provenance	Köken
106.	Kırpma	Trimming	Bir coverage'ın Bounding Box tarafından belirtilen alt alanını çıkarır. Sonuç, orijinal coverage ile aynı boyuta (eksen sayısına) sahiptir.
107.	Kod listesi	Codelist	Seçilebilir öznitelik değerleri listesidir. (Oracle Docs)
108.	Konu	Aspect	Husus
109.	Konumsal İlişki Tipi	Spatial Association Type	Detay sınıfları arasındaki konumsal ve topolojik ilişkiyi modellemek için kullanılır. Gerçek dünyadaki detayların geçerliliği denetlenebilir, veri düzenlemeleri ve detaylar arasındaki ilişkiler tanımlanabilir. Örnekle açıklanacak olursa, illeri ifade eden idari birim detay sınıfında alanların bitişik olması ve üst üste binmemesi tanımlanabilir.
110.	Koordinasyon Kurulu	Core Team	
111.	Koordinat Referans Sistemi	Coordinate Reference System	Mekân içindeki coğrafi bilgileri bir takım koordinatlar (x,y,z) ve jeodezik yatay ve dikey verilere dayalı enlem ve/veya boylam ve yükseklik olarak benzersiz bir şekilde referanslama sistemleri
112.	Kullanıcı arayüzü	UI (User Interface)	Bilgisayar ekranından kullanıcıya yansıyan ve kullanıcının eğitim programı ile etkileşimini sağlayan her türlü element
113.	Kullanıcı odaklılık	User Centricity	Kullanıcı beklentilerinin ve faydalarının ön planda tutulması
114.	Kural koyucu referanslar	Normative References	Mevzuat ve standartlar
115.	Lineer referans sistemi	Linear reference system	Bir konumu, lineer bir coğrafi nesnenin bir kesitine yapılan referansla ve belirli bir noktadan o kesit boyunca devam eden mesafeyle belirleyen referans sistemi
116.	Lokasyon	Location	Yer, konum
117.	Madde	Article	Anlaşma maddesi



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	13

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
118.	Coğrafi Referans Sistemi	SRS - Spatial reference system	Coğrafi nesnelerin konumlarını bulmak için kullanılan koordinat tabanlı yerel, bölgesel veya küresel bir sistemdir.
119.	Veri Bilgisi	Metadata	Coğrafi veri hakkındaki tanımlayıcı ve açıklayıcı bilgileri, metaveriyi ifade eder. <i>Kaynak: Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi</i> <i>Not: TUCBS dokümanlarında "metaveri" olarak kullanılmıştır.</i>
120.	Varlık ilişkisi	E/R (Entity relationship)	Varlıklar arasında veya aynı varlık sınıfına ait nitelikler arasında anlaşılabilen (görülebilir) ilişki. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
121.	Nesne Kısıtlama Dili	OCL (Object Constraint Language)	UML modelleri için kurallar içeren dil
122.	Nesne referanslama	Object referencing	Mevcut coğrafi nesneleri kullanarak coğrafi verileri konuma referanslama yöntemi
123.	Nesneler İnterneti	IOT (Internet of Things)	Fiziksel nesnelerin birbirleriyle veya daha büyük sistemlerle bağlantılı olduğu iletişim ağı
124.	Numarataj		Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmeliğe göre Yetkili kurum tarafından adrese esas olmak üzere ilgili nesneye (bina, arsa vb) ait bileşenleri tanımlar. (Dış kapı)
125.	Ontoloji	Ontology	Kavramlar arasındaki ilişkiler ile kısıtları tanımlayarak bilginin ortak bir terminoloji kullanılarak paylaşılmasını sağlayan kavram
126.	Organizasyonel	Organizational	Kuruluşa ait
127.	Ortaya çıkma	Occurrence	Meydana gelme
128.	Özellik	Feature	Harita üzerinde gerçek bir dünya nesnesinin gösterimi
129.	Öznitelik	Attribute	CBS içinde genellikle tabloda depolanan ve detaya bir tanımlayıcı ile bağlı olan, coğrafi detay hakkında saklanan ya da depolanmak istenen bilgilerin tümü



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	14

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
130.	Öznitelik Tipi	Attribute Type	CBS içinde genellikle tabloda depolanan ve detaya bir tanımlayıcı ile bağlı olan, coğrafi detay hakkında saklanan ya da depolanmak istenen bilgilerin tümü Her bir detay sınıfının belirli özelliklerini ifade eder. Bu özellikler öznitelikler (GF_Attribute Type) veya ilişkilerden (GF_Association Role) oluşur. Detay Sınıflarının öznitelikleri detay katalogları ve UML Uygulama şemalarında tanımlanır. Örneğin yol detay sınıfı; adı, genişliği ve kaplaması gibi özniteliklere sahiptir.
131.	Paket	Suite	Yazılım paketi
132.	Parametrik değer	Parametric value	Ölçümlerle alınmış süreklilik gösteren ölçüm değeri
133.	Performans	Performance	Verimlilik
134.	Profil	Profile	Bir veya daha fazla taban standartlar kümesi veya taban standartların alt kümeleri ve geçerli olan yerlerde belirli bir işlevin gerçekleştirilmesi için gerekli olan bu taban standartların seçilmiş maddelerin, sınıfların, seçenek ve parametrelerinin tanımlanması
135.	Prosedür	Procedure	Yöntem, metot
136.	Raster	Raster	Bir görüntü uzayının taranılarak düzenli görünüm sağlayan çizgilerinin önceden belirlenmiş örüntüsü. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
137.	Referans model	Reference model	Belirli bir kapsam, örneğin bir uygulama veya bilgi altyapısı için mimari çerçeve
138.	Referans Veri	Reference data	Nesne referanslamada konum bilgileri sağlamak için kullanılan coğrafi nesneler
139.	Resmi olmayan	Informal	Gayri resmi
140.	RFC	RFC (Request For Comments Memoranda)	İnternet hakkında teknik ve organizasyonel notlar içeren doküman serisi
141.	Senaryo	Case	Örnek durum



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	15

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
142.	Sensör Gözlem Servisi	SOS (Sensor Observation Service)	Gerçek zamanlı sensör verisi ve sensör zaman serilerine sorgu gönderebilen web servisi
143.	Sınıf	Class	İç yapıyı tanımlayan nesneler için bir şablon ve bu nesnelerin örneği için işlemler kümesi (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
144.	Sınıflandırma sistemi	Classification System	Sınıflandırma, sınıflandırıcılar kullanılarak arazideki durumun soyut bir temsildir. Sınıfların isimlerini ve bunları ayırt etmek için kullanılan tanımları ve sınıflar arasındaki ilişkiyi içeren sistematik bir çerçevedir. Bu nedenle, sınıflandırma, mutlaka net olması gereken ve nesnel ölçütlere dayanan sınıf sınırlarının tanımını içerir.
145.	Sınır		Kadastral sınır kadastro parsellerinin tam komşuluk sağlayan bölümleridir.
146.	Sınırlandırma Kutusu	BBOX (Bounding Box)	Bir grafik nesnesinin çevresini saran ve bu grafik nesnesi seçildiğinde ortaya çıkabilen, normal olarak görünür olmayan dikdörtgen. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü) Diğer bir deyişle, mevcut koordinat sisteminde veri kümesini içeren en küçük dikdörtgendir. minimum X, minimum Y, maksimum X ve maksimum Y aralıkları ile tanımlanır.
147.	Son değiştirme	Last-Modified	İstek yapılan serviste yapılan işlemin son değişme tarihi bilgisi yer alır
148.	Stereotip	Stereotype	UML profilinin parçası olarak tanımlanmış, detay tipi, veri tipi, kod listesi ve veri tipleri sınıflarından herhangi birini ifade eder.
149.	Süre bitimi	Expires	Yapılan isteğin ne kadar süre geçerli olacağını belirler.
150.	Sürekli Coverage	Continuous Coverage	Aynı öznelikler için farklı konumlarda kendi etki alanında mekân-zaman içindeki tek bir geometri nesnesi için farklı değerler geri döndüren coverage (INSPIRE Genel Kavramsal Model)
151.	Sürüm	Version	Coğrafi bir nesnenin belirli bir varyasyonu



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	16

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
152.	Şablon	Template	Tanımlanacak bir varlığın parçası veya tamamı ile karşılaştırılan bir başvuru örüntüsü (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
153.	Tanım Kümesi	Domain Value	Bir özniteliğin olası veri değerlerinin kümesidir. (ISO 11179)
154.	Belirtim	Specification	Sistemi geliştirmek ya da geçerliliğini sağlamak amacı ile sistemin açıklayıcı bir tanımını veren doküman biçimindeki detaylı anlatım. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
155.	Tanımlayıcı	Identifier	Bir veri elemanını tanımlamak veya adlandırmak ve muhtemelen bu veri elemanının belirli özelliklerini göstermek için kullanılan bir veya daha çok karakterler. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
156.	Tekdüzen Kaynak Tanımlayıcısı	URI (Uniform Resource Identifier)	Bir soyutu veya fiziksel kaynağı tanımlayan kompakt bir harf serisi
157.	Tekdüzen Kaynak Adı	URN (Uniform Resource Name)	
158.	Tema	Theme	TUCBS'ye göre coğrafi verilerin gruplanması
159.	Tema Çalışma Heyeti	Thematic Working Groups	Coğrafi bilgi hizmetleri kapsamında veri tanımlama dokümanı hazırlama, inceleme, araştırma, geliştirme, projelendirme ve danışmanlık faaliyetlerini yürüten heyeti ifade eder.
160.	Tema Tanımlayıcı	Thematic Identifier	Gerçek dünya olgusunu tanımlamak için kullanılan bir tanımlayıcı veya kod
161.	Tip	Type	Bir türden olan bütün varlıkların ya da nesnelerin ana özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan örnek.
162.	Tip / Alt tip	Type / Subtype	Gönderilen isteğin varsa tipi ve alt tiplerini belirtir
163.	Topoloji	Topology	Vektör verilerin kendi içinde, diğer veriler ile mekansal ilişkilerinin düzenlenmesi



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	17

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
164.	UML (Birleşik Modelleme Dili)	UML (Unified Modelling Language)	Yazılım bileşenlerinin ve bunlar arasındaki ilişkilerin görsel olarak ifade edilmesini sağlayan bir standart
165.	Uygulama	Application	Kullanıcı gereksinimlerinin desteklenmesi amacıyla verinin işletilmesi ve işlenmesi.
166.	Uygulama Kuralları	Implementation Rules	Belirli bir domain altında uyulması gereken kural, mevzuat ve standart dizisi
167.	Uygulama Şeması	Application Schema	Detay katalogları ve detay kavramı sözlükleri, verilerin içeriğinin ve anlamının daha iyi anlaşılmasını sağlayarak coğrafi verilerin yayılmasını, paylaşılmasını ve kullanımını destekleyen yapı.
168.	Uygunluk	Conformance / Conformity	Elverişli olma durumu
169.	Varlık	Entity	1. (OSI'de) Alt sistemdeki etkin bir öge. NOT: Bir katmandaki varlıklar arasındaki ilişki bir ya da daha fazla protokol tarafından denetlenebilir. 2. İşbirliğini de içeren, olmuş veya olabilecek olan herhangi bir somut veya soyut olay ya da nesne. ÖRNEK: Bir şahıs, nesne, olay, fikir, işlem vb. NOT: Bir varlık kendisiyle ilgili veri olsa da olmasa da mevcuttur. (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
170.	Veri Akış Diyagramı	DFD (Data Flow Diagram)	Veri kaynakları, veri havuzları, veri saklama ve veri üzerinde gerçekleştirilen süreçleri düğümler olarak ve verinin mantıksal akışını düğümler arasındaki bağlantılar olarak gösteren diyagram (TSE - Bilişim Terimleri Sözlüğü)
171.	Veri Kalitesi	Data Quality	Veri tabanındaki verinin belirli standartlara uygunluk derecesi
172.	Veri kökeni	Lineage	Veriye ne olduğu ve zaman içerisinde nasıl değiştiği ile ilgilenen süreç
173.	Veri tanımlaması	Data Specification	Uygulama Kuralı olarak kabul edilmiş bir tema için tanımlama



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	18

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
174.	Veri Teması	Data Theme	Coğrafi veri, katman
175.	Veri Tipi	Data Type	
176.	Veri ürün tanımlaması	Data Product Specification	Veri kümesi veya veri kümesi serilerinin, başka bir tarafça oluşturulmasını, temin edilmesini ve kullanılmasını sağlayacak olan ek bilgilerle birlikte ayrıntılı bir tanımı
177.	Veri ürünü	Data Product	Bir veri ürün tanımlamasına uyan veri kümesi veya veri kümesi serileri
178.	Verilerin birlikte çalışabilirlik bileşeni	Data Interoperability component	Farklı kurumlardan sunulan verilerin bir araya getirilebilmesi
179.	Voidable	Voidable	Gerçek dünyada mevcut veya uygulanabilir olsalar da, bazı coğrafi veri setlerinde sağlanamayan öznitelikleri tanımlamak için kullanılan stereotiptir.
180.	Web Detay Servisi	WFS (Web Feature Service)	Coğrafi veri setlerinin vektör olarak paylaşılmasına olanak tanıyan servis (TUCBS Teknik Birlikte Çalışabilirlik Usul ve Esasları)
181.	Web Coverage Servisi	WCS (Web Coverage Service)	Coğrafi veri setlerinin raster olarak paylaşılmasına olanak tanıyan servis (TUCBS Teknik Birlikte Çalışabilirlik Usul ve Esasları)
182.	Web Harita Karo Sunucusu	WMTS (Web Map Tile Service)	İnternet üzerinden önceden oluşturulmuş veya çalışma zamanı hesaplanmış coğrafi referanslı harita karolarını sunmak için standart bir protokol.
183.	Web Harita Servisi	WMS (Web Map Service)	Coğrafi veri setlerinin ağ üzerinden harita olarak paylaşılmasına olanak tanıyan servis (TUCBS Teknik Birlikte Çalışabilirlik Usul ve Esasları)
184.	Web İşleme Servisi	WPS (Web Processing Service)	



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	19

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
185.	Web İçeriği Erişilebilirlik Kuralları	WCAG (Web Content Accessibility Guidelines)	Öncelikli olarak engelliler olmak üzere, kullanıcıların web içeriğine erişiminin nasıl olması gerektiğine dair kural setleridir. (TUCBS Teknik Birlikte Çalışabilirlik Usul ve Esasları)
186.	Web Katalog Servisi	CSW (Catalog Service for the Web)	Metaveri aracılığıyla, coğrafi veri ve servislerinin keşfini sağlayan servis (TUCBS Teknik Birlikte Çalışabilirlik Usul ve Esasları)
187.	XML (Genişletilebilir İşaretleme Dili)	XML (Extensible Markup Language)	İnsanlar ve bilgi sistemleri tarafından kolayca okunabilecek dokümanlar oluşturmaya yarayan bir işaretleme dilidir.
188.	XSD (Şema Tanımlama Dili)	XSD (XML Schema Definition)	XML dosyalarında taşınan verilerin nasıl yorumlanacağını tanımlayan dosya
189.	Yanıt süresi	Response time	Ağ servisine gönderilen sorgunun başlangıç ve cevap süresi arasında geçen süre.
190.	Yapı	Framework	Çerçeve
191.	Yasal Yetkili Kurum	Legally Mandated Organization (LMO)	Yasal olarak veri sağlamakla yetkili kamu kurumu (INSPIRE)
192.	Yaşam döngüsü bilgileri	life-cycle information	Bir coğrafi nesnenin bir sürümünün zamansal özelliklerini ya da sürümler arasındaki değişiklikleri anlatan bir coğrafi nesne özellikler kümesi
193.	Yaşam döngüsü kuralları	Life-cycle rules	Bir coğrafi nesnede yeni bir sürüm oluşturulması veya coğrafi nesnenin silinmesi/uygulamadan kaldırılmasıyla sonuçlanacak değişiklik türlerini belirleyen kurallar
194.	Yayın	Publish	Keşif servisi içindeki metaveri element kaynaklarına yapılan ekleme, silme veya güncelleme işlemleridir.
195.	Yorum çözümlemeleri	Comment resolutions	Ölçüm Analiz uzamında hesaplama hakkında verilen ilave bilgiyi tutan alan çözümlemesi



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TUCBS Genel Kavramlar Sözlüğü

Doküman Kodu	TUCBS_GKS
Düzenlenme Tarihi/No	2020/Sürüm 1.0
Sayfa No	20

No	Terim	Terim (İngilizce)	Açıklama
196.	Zamansal İlişki Tipi	Temporal Association Type	Detay sınıflarının zamansal değişim sürecinin tanımlanmasıdır.
197.	Zamansal referans sistemi	Temporal Reference System	Zamanın buna göre ölçüldüğü referans sistemi
198.	Zamansal Şema	Temporal Schema	Coğrafi verinin içinde değişebilen geometri ve topolojik kuralları tanımlayan şema